

Држава није пред банкротом

Интервју министра Цветковића листу Политика, 16. 6. 2008. године

Нема разлога за нервозу: буџет је под контролом, паре нису потрошене на изборе нити су њима „плаћани разноразни политички договори”, па редовно и по плану измирујемо доспеле обавезе.

„Држава Србија није пред банкротством. Буџет је под контролом, редовно и по плану се пуни и празни, измирујемо све доспеле обавезе, како је и предвиђено. Паре нису потрошене на изборе нити су њима „плаћани разноразни политички договори”, како неки тврде. Нема разлога ни за нервозу, пошто нисмо ни тражили нити намеравали да узимамо кредите од Народне банке. Уосталом после информација пласираних у јавности – да Србија има буџетских проблема, посетили су нас представници неких познатих светских банака, нудећи новац, што најбоље говори о нашем кредибилитету”.

Овако би могао да гласи сажети рапорт српског министра финансија Мирка Цветковића у интервјуу „Политици”, после праве паљбе милионима који су на њега протекле недеље испалили прво гувернер Радован Јелашић, а онда и доскорашњи коалициони партнери из владе Србије – министри Предраг Бубало и Велимир Илић, тражећи детаљну информацију како су трошене државне паре. Информација је у року од 48 сати заиста предочена – и влади и јавности.

Све је, заправо, потекло од једног Вашег упозорења да се на јесен у буџету може појавити рупа од 35 милијарди динара?

Можда сам ја заиста изазвао ову полемику. Али сматрам да сам само умереним речима рекао оно што је требало да кажем. И намера и посао ми је да упозорим на могуће последице ситуације у којој се Србија налази. Чини ми се да се не схвата да постоји веза између збивања на политичком и економском плану, да ми не можемо имати ни успешну економију, ни добар стандард, ако имамо оволике политичке турбуленције, нејасноће око избора владе и пута којим ће ова земља даље ићи.

После толико изречених бројки „испод црте” и „изнад црте” обичном свету тек сад није јасно: има ли или нема пара. И ако нема, колико недостаје?

Грађани нису дужни да то знају и разумеју, али имају право да питају и да им се објасни. Буџет има два дела. Први је онај из којег се исплаћују средства за пензије, плате, социјална давања, трансфери општинама... И ту нема проблема: редовно и регуларно се пуни и празни – по плану. За првих пет месеци приходи су износили 253,3 милијарде, а издаци 254,6 од укупно око 650 милијарди динара предвиђених за целу годину. То значи да је динамика уобичајена и да је од укупног дефицита који је за ову годину предвиђен на 14,8 милијарди динара, за пет месеци остварено тек нешто више од милијарде динара.

Да ли то значи и да је држава све доспеле рачуне платила? И да не живи на црту, као грађани код комшије, у продавници „на ћошку“?

Да баш тако. Исплатили смо што је требало и више од тога. Рецимо, у последњих месец дана непланирано смо уместо ЈП „Путеви Србије“ измирили 9,4 милиона евра доспелих кредитних обавеза, које они нису платили, па је кредитор употребио суверену државну гаранцију и рачун испоставио буџету...

Проблем је у оном другом делу буџета, како се то колоквијално каже „испод црте“ у који се сливају приватизациони приходи, а из кога се покрива буџетски дефицит, отплаћују државни дугови, домаћи и страни, докапитализују предузећа, исплаћују буџетски кредити...

Колика је ту рупа?

Рупе, упркос изостанку приватизационих прихода, из познатих разлога, ни сада нема, али се може појавити до краја године и према конзервативним проценама могло би да недостаје око 35 милијарди динара. Поређења ради, предвиђено је да укупни издаци „испод црте“ буду 74,5 милијарди динара, што заједно са дефицитом од 14,8 милијарди износи 89,3 милијарде динара.

Рачунало се, пре свега, на приходе од неких већих приватизација као што су Бор или ИМТ, али ако се у овој години прода НИС, па и за 400 милиона евра, онда је проблем решен?

Да. Али то је математичка коинциденција, и не бих желео да се схвати као апел за брзо окончање тог процеса. То није начин за решавање проблема.

Министри Бубало и Илић Вас оптужују да због буџетских проблема убрзавате продају неких јавних предузећа?

Било би добро када би моје упозорење била нека врста подстицаја бржим структурним реформама у јавном сектору. Ако би то тако било схваћено онда немам ништа против, наравно уз стратегију за свако предузеће појединачно. А што се буџета тиче, од продаје ЈАТ-а ми не очекујемо приходе, а и кад је о „Телекому“, реч колико знам, иде се на иницијалну продају акција ради докапитализације и прикупљања средстава која су им, знам, потребна за Републику Српску.

И продаја НИС-овог удела у „Хајату“ доводи се у везу са буџетским проблемима?

НИС-у су потребна одређена средства, они хоће да продају своје акције у „Хајату“ и мислим да је то у реду.

Али шта ће на то рећи Руси?

Зашто? У Споразуму пише 51 одсто капитала, а не средстава. Ако НИС те акције прода и инвестира у своју компанију, то је само промена агрегатног стања. Неће имати акције, али ће имати опрему. Међутим, проблем је што НИС

има велика дуговања – и комерцијална и држави. Преговори ће бити врло озбиљни. Јер када неко купује купује капитал, купује и средства и обавезе. Зато и мислим да би НИС што пре требало да продаје своје акције у другим фирмама и да враћа дугове, јер ће Руси тражити да се то рашчисти.

Министрима Бубалу и Илићу сада није јасно ни где је „нестало више од милијарду евра од продаје „Мобтела”, 360 милиона од РК Београд и 300 милиона од лиценце за продају трећег оператора”. Бубало „не тврди, него зна” да је у каси од „1,5 милијарди евра у девизама и исто толико у динарима” остало само 100 милиона.

Није реч о сто него о триста милиона евра и мислим да је то протеклих дана разјашњено. Није тајна ни колико је било пара од приватизационих прихода, ни на шта су потрошене. Само у 2006, у којој је продат „Мобтел” (од којег је после раздуживања Шлафу и пошто се део средства књижио као приход од лиценце остало око милијарду евра) потрошено је 90,948 милијарди динара или око 1,1 милијарда евра, у 2007. још 63,7, а за првих пет месеци ове године 37,6 милијарди динара – на отплату дуга домаћим и страним кредиторима, буџетске кредите и докапитализације и друге издатке по закључцима владе, као што су превремена отплата дуга ИБРД, недостајућа средства за пензије, потребе Министарства за капиталне инвестиције, отпремнине радницима РК „Београд”, исплате резервистима...

Министар за инфраструктуру има примедби и на трошење новца из НИП-а и тврди да се одустало од тендера за Коридор 10 јер сте Ви рекли да нема новца.

Никога ја нисам тако нешто обавештавао. Свако је планирао свој буџетски раздео, има онолико новца колико је Законом о буџету предвиђено и њиме сам управља. Као што и новац из НИП-а, после избора пројеката расподељен по ресорним министарствима, која управљају својим делом НИП-а. Ко зна како буџет функционише, зна и то сасвим добро.

Али изгледа да за неке пројекте са листе сада нема новца?

Као министар финансија могу једино да констатујем да се и тај део извршава, у просеку, као и друге буџетске ставке. Можда неки пројекат и није плаћен, ја то заиста не знам. Међутим, мислим да је буџетским корисницима још проблем да схвате нове, строге процедуре: да нико не може добити паре, док нема урађене пројекте, грађевинску дозволу, не спроведе јавну набавку...

А да ли су издаци за Косово повећани? Колико је новонастала ситуација коштала буџет?

И за Косово се троши колико је у старту буџетом предвиђено. Министарство финансија исплаћује новац по налозима које му достављају министарства – корисници, наравно, ако је то буџетом предвиђено. И Министарство за Косово и Метохију има просечно извршење буџета.

Како да се крај године дочека у пројектованим оквирима? Шта је излаз?

Једна опција је да, ипак, средства од приватизације почну да стижу у другој половини године и да направимо и уштеду, а друга је да се задужимо.

Како је сада могуће уштедети, када је објашњено да је потрошња скресана колико је било могуће?

У текућем буџету то је тешко изводљиво, јер су апропријације додељене буџетским корисницима и од њих би требало да потекне иницијатива, што је нереално очекивати. Али у делу „испод црте” могли бисмо да одустанемо од неких планираних докапитализација.

Предлажете и могућност новог задуживања. Не звучи баш популарно, јер ми смо и онако дужни.

Али кад се неко задужи да би платио стари дуг то је рефинансирање: смањили бисмо дуг тиме што би стари, доспели платили и повећали га тиме што смо се задужили. Задуженост државе не би порасла.

Најавили сте издавање државних хартија од вредности?

То је једна од могућности. То је макроекономски неутрално, није нова емисија, јер не бисмо узимали паре Народне банке, већ бисмо штампали папире, продали их, купили новац, смањили притисак на тражњу, решили свој проблем, а они који би их куповали наплатили би их по доспећу, наравно, уз камату.

Колико је са оваквим буџетом могуће испунити предизборна обећања? Да ли он може да издржи притисак давања која подразумева најављена социјално одговорна влада?

Све је теоретски могуће. Теоретски ми можемо да се договоримо да пошаљемо Србина на Месец, да онда сви примамо по 20 одсто плате да би нам он за пет година махао са Месеца. Друго је питање шта је то смислено и шта одговара свим социјалним групама и буџетским могућностима и како обезбедити убрзани развој.

Да ли је и практично могуће да пензије буду веће, онако како траже СПС и ПУПС?

Ја нисам учествовао у тим политичким разговорима, али сам, истина, правило неке рачунице које указују да је одређено повећање пензија могуће...

Упркос натегнутој буџетској ситуацији? Како?

Један од извора може да буде очекивани пораст запослености.

Па то није могуће до краја године.

Не говорим до краја године. Тај проблем треба решавати у континуитету, реч је о процесу. Ова година је у највећој мери већ прошла, али у њој је могуће почети те процесе.

По формирању нове владе, очекује се ребаланс буџета. Да ли би он остао у пројектованим оквирима или би се повећала збирна цифра?

Ако желимо да одржимо потрошњу на нижем нивоу, онда нема смисла да се под ребалансом подразумева њено повећање. Потрошња може бити већа, само ако се повећају захватања од пореских обвезника, ако се повећају пореске стопе. Оно што је извесно мора се смањити сива економија, јер смо приметили да су се многи опустили кад је реч о издавању фискалних рачуна, да има пуно рада на црно...

Значи неће бити повећања пореза?

У овој години могле би једино да се измене законске одредбе које би омогућиле да се од следеће године прогресивније опорезују они који више зарађују и релаксирају они са мањим примањима. Код нас само 18.000 људи пријављује годишњи порез, а у Хрватској неколико стотина хиљада. Пореске стопе се не морају повећавати, али обухват би требало да буде већи.

Учествујете ли Ви у разговорима о формирању владе?

Не, не учествујем, то су политички разговори. И не идем на вечере. Неко рече да сам вечерао са Кркобабићем. Па ја сам тог човека два пута у животу видео.

Говори се о великом утицају тајкуна на формирање нове владе. Колики је он заиста?

Нисам упознат, нисам ни видео ко је с ким разговарао, нити ми је неко рекао да је разговарао са њима и да је њихова улога оваква или онаква. Читам у новинама, као и остали. Теоретски, или боље рећи претпостављам да би они били заинтересовани за формирање такве владе која би им омогућила да остварују што боље пословне резултате.

Теоретски али и практично, бар како новине пишу, било би могуће да Ви будете будући премијер – драгоцен председнику Тадићу као стручна, умерена и политички неистрошена личност. Питам Вас, да не бих питала оне који су то писали: шта је истина?

Не знам. Док званични преговори о влади за коју се ја залажем нису ни почели, неозбиљно је спекулисати ко би могао да буде премијер. Кад ти разговори почну, доћи ће на ред и питање мандатара.

Да ли је неко већ разговарао са Вама о томе?

Питали су ме. Људи читају новине, долазе да ми честитају...

Нисам мислила на оне што честитају. Али, ето, шта њима кажете?

Ја покушавам да ту посету претворим у разговор уз кафу.

Ипак, уколико би садашњи министар финансија Мирко Цветковић постао премијер.... Или да преформулишем, ако не можете да се уживите у улогу мандатара: шта садашњи министар финансија сматра кључним послом будућег премијера.

Пошто ће то бити коалициона влада више странака, пред њим би био велики изазов да помири не толико различите ставове и интересе, који ће већ бити усаглашени кроз коалициони споразум, него различите темпераменте људи, како би влада функционисала као један добар и слојан тим. Требало би свако да се држи два кључна принципа – европских интеграција и очувања суверенитета, а да на унутрашњем плану јасније демонстрира борбу против корупције на чему се и сада ради, али грађани имају утисак недовољно.

А на економском плану?

Да ради на проширењу сарадње са Европом и са суседима, на отварању тржишта, привлачењу нових инвестиција и да иде ка – суфициту буџета. Пре свега растом бруто домаћег производа и тако смањењем учешћа јавне потрошње. Без тога смањење јавне потрошње изазвало би отпоре. А шта вреди и најбољи програм који нема подршку.

Министар Илић вас је оптужио и за за неплаћене дугове путарима?

Не дугује буџет путарима, већ Јавно предузеће „Путеви Србије”, које је извор проблема, у огромним дефицитима и – обавијено мраком. Инсистирао сам да се доведе независни консултант који ће направити анализу, утврдити стварно стање, шта то предузеће може само да плати, а шта мора да преузме држава како би се оно коначно поставило на здраве ноге. Тај предлог је чак прихватио и скупштински одбор за саобраћај, али он месецима није могао да се реализује у пракси, јер је то подразумевало кооперативност свих. У међувремену из буџета су плаћани неизмирени кредити овог предузећа за које је постојала државна гаранција. Како сам чуо последњих дана, ново руководство „Путева” пристаје да у предузеће уђе консултант за чији избор смо припремили тендерску документацију.

Али министар тврди да им влада одобрава нове кредите, помиње песије уз камату од 23 одсто, да би се исплатили путари?

Они нам тврде да се гуше на дневној основи па им је дата сагласност да преговарају са банкама од којих би, евентуално, могли да повуку кредите за рефинансирање дугова, али на дужи или средњи рок. Шта се тамо догађа, шта је ко радио, утврдиће независни консултант. Без тога не могу да причам.

(Аутор Весна Јеличић)